

Nr 50.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 237, såvitt propositionen avser förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker m. m., jämte i ämnet väckt motion.

I en den 31 mars 1950 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 237, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) besluta, att statlig inkomstskatt för skattskyldiga, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall ingå i preliminär skatt för hela budgetåret 1950/51 med 100 procent av grundbeloppet;

2) antaga vid propositionen fogade förslag till

a) förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker;

b) förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensen och motorsprit; och

c) förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 maj 1935 (nr 142) angående skatt å vissa för drivande av automobil använda brännoljor;

3) bemyndiga Kungl. Maj:t att beträffande sådan för försäljning avsedd bensen, för vilken bensinskatt erlagts enligt hittills gällande bestämmelser, meddela föreskrifter om restitution med 20 öre för liter; samt

4) upptaga inkomsterna å driftbudgeten för budgetåret 1950/51 enligt en vid propositionen fogad specifikation.

Ovannämnda under 2 a) angivna författningsförslag är av följande lydelse.

F ö r s l a g

till

**förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923
(nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt
å spritdrycker.**

Härigenom förordnas, att förordningen den 8 juni 1923 angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker,¹ vilken jämlikt förordning den 27 maj 1949 (nr 236) gäller intill utgången av juni månad 1950, skall äga fortsatt giltighet intill utgången av juni månad 1951.

Såsom av det följande framgår kommer utskottet att behandla propositionen nr 237 i tre särskilda betänkanden. I förevarande betänkande kommer utskottet att taga ställning till endast följande två i propositionen behandlade spörsmål, nämligen *dels* frågan om fortsatt giltighet av förordningen angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker och *dels* frågan om bibehållande av nu gällande skärpningar i fråga om beskattningen av vin, maltdrycker, läskedrycker och tobaksvaror samt nöjesskatten för biograf föreställningar och varuskatten ävensom beträffande statsverkets andel i totalisator-, tips- och lotterimedel.

Kungl. Maj:ts förslag i nu föreliggande proposition angående beskattningen av bensin och brännolja behandlar utskottet i sitt samtidigt härmed avgivna betänkande nr 51.

Vad slutligen beträffar propositionen såvitt angår förslaget om det procenttal, varmed statlig inkomstskatt för skattskyldiga, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall ingå i preliminär skatt för budgetåret 1950/51 samt förslaget till beräkning av inkomsterna å driftbudgeten för samma budgetår kommer utskottet att senare behandla dessa förslag i sitt betänkande angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1950/51 m. m.

Till behandling i sammanhang med förevarande proposition har utskottet upptagit den vid riksdagens början väckta motionen II:113 av herrar *Persson* i Landafors och *Hagberg* i Luleå, vari hemställts, »att riksdagen måtte upphäva de vid 1948 års riksdag antagna förordningarna om skatteskärpning på spritdrycker, vin, maltdrycker, läskedrycker, tobaksvaror, nöjen, chokladvaror, kemisk-tekniska preparat m. m., bensin, brännolja, papper, tipsmedel, lottsedlar och totalisatormedel».

Beträffande det i motionen framförda yrkandet om upphävande av tilläggsskatterna å bensin och brännolja redovisar utskottet sitt ställnings-

¹ Senaste lydelse av förordningen se 1933: 399, 1937: 246, 1941: 254, 1943: 257 och 316 samt 1948: 18.

tagande till detsamma i sitt nyssnämnda betänkande nr 51. Yrkandet i övrigt kommer utskottet att taga ställning till i detta betänkande.

Rörande de skäl, som anförts till stöd för det i motionen framställda yrkandet, får utskottet hänvisa till motionen.

I propositionen har lämnats en redogörelse för vissa spörsmål angående den indirekta beskattningen. Av denna redogörelse framgår följande:

Vid 1948 års riksdag (vårsessionen) behandlades ett flertal förslag till skatteskärpningar på den indirekta beskattningens område, genom vilka skatteskärpningar äsyftades att uppnå en överbalansering av budgeten för budgetåret 1948/49. Dessa förslag hade i första hand utarbetats inom 1947 års konsumtionsskatteberedning. Enligt direktiven för denna beredning borde eftersträvas att ernå en överbalansering av budgeten för budgetåret 1948/49 av sådan storleksordning, att utgifterna å kapitalbudgeten därigenom täcktes. I beredningens förslag, vilka framlades i särskilda skrivelser till Kungl. Maj:t den 20 december 1947 och den 18 mars 1948, uttalades under hänvisning till vad i direktiven sålunda anförts, att beredningen vid fullgörandet av sitt uppdrag ansett, att ett belopp om cirka 500 miljoner kronor borde för budgetåret 1948/49 tillföras statsverket genom skärpt indirekt beskattning.

Beträffande den närmare innebörden av de år 1948 på grundval av konsumtionsskatteberedningens förslag genomförda skatteskärpningarna tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen (s. 14—16).

Av nedanstående tablå — som finnes intagen i 1949 års bevillningsutskotts betänkande nr 38 (s. 13) — framgår dels de varuslag och skattetitlar som avsågos med ifrågavarande skärpningar på den indirekta beskattningens område dels ock storleken av den inkomstökning för statsverket som skatteskärpningarna enligt beräkning den 1 juni 1948 skulle medföra för budgetåret 1948/49.

Varuslag m. m.	Inkomstökning (för helt budgetår enligt beräkning i juni 1948) milj. kr.
1) Spritdrycker.....	56
2) Vin.....	6
3) Maltdrycker (inkl. lagrat svagdricka).	17
4) Läskedrycker	10.4
5) Tobaksvaror	50
6) Nöjesskatt.....	23
7) Varuskatt	39
8) Bensin och brännolja.....	209.25
9) Totalisatormedel.....	7
10) Tipsmedel.....	10
11) Lotterimedel.....	25
12) Pappersskatt	48
Summa	500.65

Då vid 1948 års riksdag framlades förslag till omförmälda skatteskräpningar framhölls särskilt av vederbörande departementschef att skärpningarna, som åsyftade att åstadkomma den överbalansering av budgeten som i dåvarande läge finge anses ofrånkomlig, vore av tillfällig natur och att frågan om skatteskräpningarnas fortbestånd med hänsyn härtill borde prövas av 1949 års riksdag. Vid riksdagsbehandlingen av nu ifrågavarande förslag underströk 1948 års bevillningsutskott detta uttalande, och riksdagen godkände vad utskottet anfört härutinnan.

I statsverkspropositionen till 1949 års riksdag uttalade dåvarande chefen för finansdepartementet i fråga om den samhällsekonomiska balansen och budgeten, att de vid 1948 års riksdag beslutade extraordinära skattehöjningarna — med ett ur statsfinansiell synpunkt oväsentligt undantag (totalisatormedlen) — borde bibehållas, varemot några ytterligare höjningar av dessa skatter icke föresloges i statsverkspropositionen.

I propositionen den 28 januari 1949 (nr 24) med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker — i vilken proposition närmare behandlades frågan huruvida skärpningarna i den indirekta beskattningen borde bestå även för tiden efter juni 1949 — anförde dåvarande chefen för finansdepartementet, att enligt hans uppfattning borde de vid 1948 års riksdag beslutade skattehöjningar — med undantag av totalisatormedlen — oförändrade fortbestå under budgetåret 1949/50. De ifrågavarande skatteskräpningarna vore i flertalet fall formellt icke tidsbegränsade utan hade fastställts att gälla tills vidare. Endast skatterna å spritdrycker och papper vore tidsbegränsade och gällde till och med den 30 juni 1949. Med undantag för sistnämnda båda skatter erfordrades sålunda intet formligt beslut av riksdagen för ett fortsatt uttagande av de skärpta skatterna. I enlighet med vad som förutsettes av 1948 års riksdag borde emellertid 1949 års riksdag — i samband med prövning av förslaget om fortsatt uttagande av skärpt skatt å spritdrycker jämväl taga ställning till frågan om bibehållande under nästkommande budgetåret 1949/50 av de skattehöjningar, som formellt vore fastställda att gälla tills vidare. De ifrågavarande skattehöjningarna genomfördes för att få till stånd en sådan överbalansering av budgeten, som i dåvarande läge ansågs nödvändig. Den fråga, som riksdagen hade att taga ställning till, avsåge sålunda i själva verket huruvida för budgetåret 1949/50 en överbalansering av budgeten av den storleksordning, som förutsatts i statsverkspropositionen, skulle anses erforderlig.

Vidare må nämnas, att Kungl. Maj:t i propositionen den 25 februari 1949 (nr 72) förordade bl. a. att förordningen den 11 juni 1948 (nr 283) om pappersskatt skulle erhålla fortsatt giltighet intill utgången av juni månad 1950.

1949 års bevillningsutskott tillstyrkte i utlåtanden den 10 maj 1949 nr 38 och 39 de i propositionerna nr 24 respektive nr 72 framlagda förslagen om fortsatt giltighet av nu ifrågavarande indirekta beskattning under bud-

getåret 1949/50. I utlåtandet nr 38 underströk utskottet bl. a., att de vid 1948 års riksdag beslutade skärpningarna på den indirekta beskattningens område vore av endast tillfällig natur och åsyftade att bidra till överbalanseringen av budgeten. Den omständigheten att ifrågavarande skatteskräpningar — därest utskottets föreliggande förslag godkändes av riksdagen — komme att erhålla en giltighetstid av något mer än två år, kunde icke föranleda att beskattningen borde karakteriseras på annat sätt än nyss angivits. I enlighet härmed förutsatte utskottet, att jämväl 1950 års riksdag bereddes tillfälle att taga ställning till frågan om den skärpta beskattningens fortbestånd. I samma betänkande har utskottet därjämte hänvisat till att Kungl. Maj:t den 22 april 1949 bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla sakkunniga med uppdrag att verkställa en översyn av skatterna till staten och deras verkningar. I direktiven för dessa sakkunniga, som sedermera tillkallats, hade anförts bl. a., att de sakkunniga hade att taga ståndpunkt till frågan om avvecklingen av de extraordinära konsumtionsskatter som av 1948 års riksdag beslutades såsom led i åtgärderna till skydd för penningvärdet. Av nämnda direktiv framginge sålunda, att frågan om fortbeståndet av skatteskräpningarna för tiden efter den 30 juni 1950 redan aktualiserats.

Bevillningsutskottets förenämnda betänkanden nr 38 och 39 godkändes av 1949 års riksdag (skrivelserna nr 252 och 253).

Vad härefter angår frågan om skatteskräpningarnas fortbestånd under tiden efter juni 1950 har i den nu föreliggande propositionen nr 237 omnämnts bl. a. följande:

Såsom framgår av statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (Bilaga 1 s. 13) har 1949 års skatteutredning avgivit ett den 10 december 1949 dagtecknat betänkande rörande frågan om avveckling av de år 1948 beslutade extraordinära konsumtionsskatterna.

I nämnda betänkande har skatteutredningen till en början lämnat en översikt över de extraordinära konsumtionsskatterna (betänkandet s. 1—15).

Vidare har skatteutredningen anförts vissa allmänna synpunkter på nu föreliggande fråga. Sålunda har utredningen framhållit att den enligt sitt uppdrag hade att undersöka den statliga beskattningens verkningar. Tydligt vore dock, att vid en sådan undersökning statskatterna icke kunde betraktas isolerade utan måste ses i sammanhang med övriga skatter. Det statliga skattetryckets skälighet finge bedömas med hänsyn till det totala skattetrycket. Undersökningen komme därigenom att beröra även de kommunala skatterna. Beträffande kommunalbeskattningen hade utredningen haft att samråda med ortsavdragskommittén och att beakta de förslag denna kommitté avsåge att framlägga.

Skatteutredningen har vidare anförts.

För utredningen har stått klart, att en lättnad i den direkta beskattningen för närvarande är ett samhällsintresse av utomordentligt stor betydelse. Uppenbarligen äro dock möjligheterna att tillgodose detta intresse begrän-

sade. Departementschefen har givit uttryck häråt, då han i direktiven för utredningen yttrar, att önskemålet att komma fram till en lättnad i den nuvarande skattebelastningen är lika självklart som nödvändigheten att väga detta önskemål mot vikten av de behov, som föranleda att skatterna uttagas.

Skattebehovets avgörande roll för utredningen har även föranlett, att dess uppdrag kommit att vidgas till en granskning av ramen för de statliga utgifterna. Sålunda yttrade bevillningsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande, som lades till grund för hemställan om utredningen, bl. a., att den översyn av nu rådande skattesystem, som utskottet ville förorda, inte kunde undgå att i viss mån vidgas till att omfatta också överväganden om ramen för statliga utgifter. Det vore sannolikt att på detta sätt riskerna för skiljaktiga meningar bleve större, än om utredningen strängt begränsades till skattefrågan. Men då det praktiska syftet med utredningen uppenbarligen vore att undersöka möjligheterna till ett lägre samlat skattetryck och hur en rimlig fördelning av detta skattetryck skulle ha så litet ogynnsamma verkningar som möjligt på produktionen, syntes enligt utskottets mening det totala omfånget av skatteintäkterna och därmed av statsutgifterna inte kunna lämnas åsido. I enlighet härmed har utredningen preliminärt genomgått statsutgifterna på de olika huvudtitlarna och sökt bilda sig en uppfattning om möjligheterna att uppdraga riktlinjer för en dylik utgiftsram. Utredningen är för närvarande icke beredd att avgiva något utlåtande härom utan kommer att behandla dessa frågor i senare sammanhang. Emellertid vill utredningen såsom ett resultat av sin preliminära granskning framhålla och starkt understryka, att om över huvud taget det med utredningen avsedda syftet skall kunna praktiskt förverkligas, det är ett oeftergivligt villkor att statsmakterna i nuvarande läge åläggas sig den största aktsamhet vid beslutande av nya statsutgifter eller av åtgärder, som i andra hand kunna leda till ökade anslagskrav.

Enligt vad skatteutredningen framhållit bleve det av avgörande betydelse för utsikterna att nå fram till vissa lättnader i den direkta beskattningen, hur frågan om de extraordinära konsumtionsskatternas fortbestånd eller avveckling komme att lösas. Av den tidigare redogörelsen framginge, att dessa skatter ansetts vara av tillfällig natur och att de därför borde avvecklas så snart de fyllt sin uppgift, d. v. s. när det ekonomiska läget icke längre kunde anses påkalla en mot dem svarande överbalansering av budgeten. Emellertid kunde med hänsyn till det trängande behovet av lättnader på den direkta beskattningens område frågan om avvecklingen numera icke bedömas fristående från övriga skattefrågor. Omständigheter hade tillkommit, som talade för att en total avveckling icke längre borde villkorlös fullföljas. Skall en lindring av någon betydelse i den direkta beskattningen kunna förverkligas inom överskådlig tid, vore det ofrånkomligt att åtminstone delvis låta skattesärpningarna från år 1948 bestå. Avvecklingen finge alltså nu ses i annat sammanhang än tidigare, nämligen såsom ett alternativ till en sänkning av direkta skatter. Man hade att mot varandra väga intresset av att låta de extraordinära konsumtionsskatterna helt försvinna och behovet av lättnader i den direkta beskattningen. Ett oeftergivligt villkor för att åtminstone delvis bibehålla de extraordinära konsumtionsskatterna borde sålunda vara, att de medel som därigenom erhöles, icke användas för utgiftsökningar utan reserverades för skattesänkningar. Man

skulle därigenom kunna förverkliga de mest trängande reformerna på den direkta beskattningens område. Endast ur denna synpunkt kunde det anses motiverat att förlänga giltighetstiden för ifrågavarande konsumtionsskatter, sedan deras egentliga syfte icke längre är för handen. Såsom departementschefen i direktiven för utredningen anmärkt hade en lättnad i kommunalbeskattningen för huvudmassan av mindre inkomsttagare ansetts mera trängande än övriga skattefrågor. Utredningen delade denna mening. Tydligt vore, att de kommunala orsavsdragen för närvarande vore helt otillräckliga och att en bättre överensstämmelse mellan dem och de statliga vore i hög grad påkallad. En reform i denna riktning kunde emellertid icke genomföras utan att staten på ett eller annat sätt trädde emellan och svarade för vissa kostnader. Lösningen av dessa spørsmål vore en orsavsdragskommitténs uppgift. Enligt vad utredningen inhämtat av orsavsdragskommittén kunde det förutsättas, att vid en dylik omarbetning av de kommunala orsavsdragen familjeavdragen för barn skulle bortfalla och kompenseras genom en ökning av de statliga barnbidragen. I svagare inkomstlägen hade familjeavdragen för barn vid den kommunala taxeringen för närvarande icke alltid kunnat utnyttjas. En förhöjning av de statliga barnbidragen på bekostnad av bibehållna extraordinära konsumtionsskatter kunde därför i viss mån uppväga de mindre lämpliga verkningar, dessa konsumtionsskatter kunde medföra för dylika inkomstlägen. Enligt vad orsavsdragskommittén meddelat utredningen beräknades en omläggning av de kommunala orsavsdragen i förening med ökade barnbidrag (från 260 till 300 kronor) draga en kostnad för statsverket av omkring 200 miljoner kronor.

Enligt vad utredningen vidare anfört förutsatte utredningen sålunda, att de medel, som erhöles genom att de extraordinära konsumtionsskatterna tillätes helt eller delvis fortbestå, i första hand användas till att höja de skattefria orsavsdragen vid den kommunala inkomstbeskattningen, så att dessa bringades i bättre överensstämmelse med de statliga avdragen. Den stora gruppen mindre inkomsttagare skulle därigenom beredas kompensations för de extraordinära konsumtionsskatter, som bibehölles. Utöver en sådan kommunal skattereform, vars skattelindrande effekt komme att inskränka sig till de lägre inkomstskikten, erfordrades emellertid jämkningar av den direkta statsbeskattningen innebärande lättnader av mera allmän omfattning. På vad sätt och i vilken utsträckning dylika lättnader lämpligen kunde och borde genomföras skulle utredningen i ett kommande sammanhang närmare yttra sig om, varvid utredningen även komme att redovisa resultatet av sina undersökningar rörande den direkta statsbeskattningens verkningar. Redan på detta stadium ville utredningen emellertid ha deklarerat sin uppfattning om dessa skattelättnaders primära betydelse. Av det nu sagda framginge, att utredningen funne en sänkning av de direkta skatterna, såväl kommunala som statliga, vara ett intresse, som borde gå före önskemålet om att helt avveckla de extraordinära konsumtionsskatterna. Ett villkorslöst återförande av den indirekta beskattningen till dess läge före år 1948 tedde sig för närvarande mindre nödvändigt än tidigare.

Vad utredningen sålunda uttalat gällde dock icke samtliga de extraordinära konsumtionsskatterna. En avvägning av detta slag uteslöte icke ett partiellt avskaffande av dem. Beträffande vissa av dem kunde behovet av en återgång helt eller delvis till förhållandena före år 1948 te sig så starkt, att det måste givas företräde. I detta hänseende hade utredningen funnit sig böra draga en skiljelinje mellan sådana extraordinära konsumtionsskatter, som i stor utsträckning träffade en oundgänglig konsumtion och sådana, som drabbade en mera oundgänglig. Tillägsskatterna på bensin och brännolja liksom även pappersskatten intogs i detta avseende en särställning, som gjorde att villkoret om en framtida avveckling hade större tyngd för dem än för de andra skatterna.

Till grund för skatteutredningens förslag har utredningen härefter verkställt en uppdelning av nu förevarande indirekta skatter i *dels* sådana skatter, som enligt utredningen borde bibehållas, och *dels* sådana skatter som föresloges skola helt eller delvis avvecklas.

Till den förstnämnda gruppen har skatteutredningen hänfört de extraordinära konsumtionsskatterna på spritdrycker, vin, maldrycker, läskedrycker, tobak, biografföreställningar (nöjesskatt), choklad- och konfityrvaror samt vissa kemisk-tekniska preparat (varuskatt) ävensom totalisator-, tips- och lotterimedel. Enligt vad skatteutredningen anfört vore nu nämnda skatter sådana vilka finge anses träffa en icke oundgänglig konsumtion. Utredningen föreslog, att de bibehölles oförändrade. De för utredningen tillgängliga uppgifterna rörande influtna skattebelopp m. m. hade icke synts utredningen giva skäl för annat ställningstagande. Beträffande tobaksskatten hade skattens konstruktion föranlett önskemål om en översyn och omarbetning. Utredningen hade emellertid ur sin synpunkt icke haft anledning ingå på frågan om skattens tekniska utformning. Det belopp, som genom skatternas bibehållande borde kunna disponeras för nedsättning av direkta skatter, kunde beräknas till omkring 230 miljoner kronor.

Vad angår beskattningen av bensin och brännolja ävensom pappersskatten har skatteutredningen föreslagit *dels* att tillägsskatterna på bensin och brännolja avvecklades och i samband därmed de ordinarie skatterna på dessa drivmedel fastställdes till 25 öre litern för bensin och 20 öre litern för brännolja samt tillika frågan om en skärpning av fordonsskatten för vissa tyngre fordon togs under övervägande *dels* ock att pappersskatten avvecklades och i samband därmed en särskild skatt infördes på tidskrifter med huvudsaklig förströelsekaraktär.

I anslutning härtill må nämnas, att Kungl. Maj:t i propositionen nr 193 till innevarande års riksdag framlagt förslag till förordning angående upphävande av förordningen om pappersskatt. Sistnämnda proposition, som behandlats i bevillningsutskottets betänkande nr 41, har bifallits av riksdagen.

Vad härefter angår frågan om fortsatt giltighet av förordningen angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker får utskottet hänvisa till nu förevarande proposition nr 237 (s. 24).

I statsverkspropositionen till 1950 års riksdag (Bilaga 1 s. 13 ff.) har departementschefen berört 1949 års skatteutredningsförslag i fråga om de år 1948 införda extra konsumtionsskatterna och därvid redogjort för grunderna för uttagandet av dessa skatter. I anslutning därtill har *departementschefen* anfört bl. a. följande:

»Vid införandet av de extra konsumtionsskatterna betonades, att de vore avsedda som ett led i vidtagna åtgärder till skydd för penningvärdet och intäkterna skulle i överensstämmelse härmed icke få användas för bestridande av statsutgifter utan uteslutande avses för överbalansering av budgeten. Denna förutsättning underströks, då en förlängning av giltighetstiden för de extra konsumtionsskatterna beslöts vid 1949 års riksdag. Det nya läge, som uppkom efter devalveringen i september 1949, föranledde dock ett i viss mån ändrat ställningstagande, och de vid höstsessionen beslutade subventionerna komma sålunda att ta i anspråk en del av intäkterna av de extra konsumtionsskatterna. Detta kan dock icke anses strida mot den penningpolitiska motiveringen för skatterna, då ju subventionerna ha till uppgift att skapa förutsättningar för en fortsatt inkomststabilisering. Beträffande intäkterna av de extra konsumtionsskatterna torde även för nästa budgetår böra gälla, att de icke få tas i anspråk för andra ändamål än subventioner av nyss nämnd karaktär. Då i riksstatsförslaget icke upptagits några anslag för dylika subventioner, enär äskanden härom ansetts böra föreläggas riksdagen först vid en senare tidpunkt när medelsbehovet närmare kan bedömas, böra intäkterna av de extra konsumtionsskatterna tills vidare motsvaras av en lika stor överbalansering. Riksstatsförslaget har sålunda utarbetats med utgångspunkt från att ingen del av intäkterna av de extra konsumtionsskatterna får tas i anspråk för bestridande av utgifter, som äro uppförda i det nu framlagda förslaget till riksstat.»

I nu föreliggande proposition nr 237 har departementschefen — efter en allmän redogörelse för budgetläget — behandlat frågan om en sänkning av bensinskatten och återverkningarna på budgeten av en skattesänkning i nämnda hänseende. Härefter har departementschefen anfört följande:

I detta budgetläge finner jag icke anledning att närmare gå in på frågan om sänkning av övriga indirekta skatter eller de direkta skatterna. Jag anser sålunda budgetläget icke nu möjliggöra ytterligare skattesänkningar utöver borttagandet av pappersskatten och sänkningen av bensinskatten. Vidare förordar jag denna dag — i proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen — att åtgärder vidtagas i syfte att sänka kommunalskatterna, vilket bl. a. medför betydande utgifter för statsverket. Möjligheterna till ytterligare skattesänkningar bli beroende på den fortsatta utvecklingen av statens inkomster och utgifter, som f. n. är mycket svår att beräkna. Så mycket står dock klart, att fortsatta skattesänkningar kunna uppnås endast om en stor återhållsamhet iakttages i fråga om nya statsutgifter.

Utskottet. I den nu föreliggande propositionen den 31 mars 1950 nr 237 har förslag framlagts till slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1950/51. Vid sina överväganden rörande den närmare utformningen av riksstaten har föredragande departementschefen även tagit ställning till bl. a. frågan, huruvida de vid 1948 års riksdag genomförda skärpningarna på den indirekta beskattningens område i syfte att överbalansera budgeten böra avvecklas med utgången av innevarande budgetår eller helt eller delvis bestå jämväl under budgetåret 1950/51.

Av den förut lämnade redogörelsen framgår att utskottet i detta betänkande kommer att behandla endast frågan rörande den år 1948 införda skärpta indirekta beskattningen, dock med undantag för skärpningarna i beskattningen av bensin och brännolja. I anslutning härtill må erinras om att pappersbeskattningen genom beslut av innevarande års riksdag upphävts med utgången av april månad 1950.

I propositionen har lämnats en närmare redogörelse för de skatteskrävningar som i penningpolitiskt syfte genomfördes vid 1948 års riksdag och som i huvudsakliga delar fortfarande bestå. Omfattningen av dessa skatteskrävningar och storleken av de beräknade inkomstökningarna för statsverket — cirka 500 miljoner kronor — framgår av den i detta betänkande intagna tablån å s. 3.

Utskottet har sålunda att nu taga ställning till frågan, huruvida 1948 års skatteskrävningar skola fortbestå även efter utgången av budgetåret 1949/50 såvitt angår följande på riksstatens driftbudget upptagna varuslag och inkomsttitlar, nämligen

- 1) spritdrycker,
- 2) vin,
- 3) maltdrycker, inklusive lagrat svagdricka,
- 4) läskedrycker,
- 5) tobaksvaror,
- 6) nöjesskatt,
- 7) varuskatt,
- 8) totalisatormedel,
- 9) tipsmedel, samt
- 10) lotterimedel.

Beträffande den statsfinansiella betydelsen av de extra konsumtionsskatter, varom i detta betänkande är fråga, torde utskottet få hänvisa till att sagda skatter för vart och ett av budgetåren 1948/49 och 1949/50 beräknats tillföra statsverket en intäkt av 240 miljoner kronor.

Vid införandet av den extra konsumtionsbeskattningen uttalade 1948 års bevillningsutskott — liksom dåvarande departementschefen — att denna beskattning, som ju förordats i syfte att åstadkomma en överbalansering av budgeten och icke för att täcka löpande statsutgifter, borde vara av endast tillfällig natur. Ett uttalande av samma innehåll gjordes av 1949 års bevillningsutskott, som i samband därmed förklarade sig förutsätta att jämväl

1950 års riksdag erhöle tillfälle att taga ställning till frågan om den skärpta beskattningens fortbestånd.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har departementschefen beträffande de extra konsumtionsskatterna framhållit, att intäkterna av dessa skatter visserligen vore avsedda uteslutande för överbalansering av budgeten men att det nya läge, som uppkom efter devalveringen i september 1949, föranledde ett i viss mån ändrat ställningstagande. Enligt vad departementschefen vidare anförde komme sålunda de vid 1949 års riksdag under höstsessionen beslutade subventionerna att taga i anspråk en del av intäkterna av berörda skatter, vilket dock icke kunde anses strida mot den penningpolitiska motiveringen för skatterna då ju subventionerna hade till uppgift att skapa förutsättningar för en fortsatt inkomststabilisering. Intäkterna av de extra konsumtionsskatterna under budgetåret 1950/51 borde enligt departementschefen icke få tagas i anspråk för andra ändamål än subventioner av nyss nämnd karaktär.

I enlighet härmed ha i riksstaten för nästkommande budgetår upptagits intäkter av de extra konsumtionsskatterna (med undantag av pappersskatten samt tilläggsskatterna å bensin och brännolja) till ett beräknat belopp om 240 miljoner kronor.

I samband med framläggandet av förslaget till slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1950/51 har departementschefen i propositionen nr 237 särskilt behandlat frågan om borttagandet av pappersskatten och sänkning av bensin- och brännolja-skatterna; och härvid har departementschefen understrukit, att budgetläget icke möjliggjorde några skattesänkningar på andra områden. Någon ändring i fråga om uttagandet av nyssnämnda inkomstbelopp om 240 miljoner kronor har alltså icke ifrågasatts i propositionen nr 237.

På sätt framgår av den förut lämnade redogörelsen har i motionen II: 113 av herrar Persson i Landafors och Hagberg i Luleå yrkats, att samtliga extra konsumtionsskatter som infördes år 1948 måtte upphävas.

För egen del vill utskottet framhålla, att från bevillningsutskottets sida städse understrukits att de vid 1948 års riksdag beslutade extra konsumtionsskatterna vore av tillfällig natur och icke hade annat syfte än att bidra till budgetens överbalansering. Såsom departementschefen framhållit har emellertid läget numera förändrats i anledning av den under hösten 1949 genomförda devalveringen, som i sin tur nödvändiggjorde införandet av statliga subventioner till betydande belopp. Därjämte har tillkommit den omständigheten, att med hänsyn till behovet av lättnader på den direkta beskattningens område frågan om avvecklingen av den extra konsumtionsbeskattningen numera måste ses i annat sammanhang än tidigare, nämligen såsom ett alternativ till en sänkning av de direkta skatterna. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har 1949 års skatteutredning ansett en sänkning av de direkta skatterna vara ett intresse, som borde gå före önskemålet om att helt avveckla de extra konsumtionsskatterna. Även utskottet har samma uppfattning. I anslutning härtill vill utskottet erinra om

att redan innevarande års riksdag har att taga ställning till frågan om sänkning av den direkta beskattningen genom höjning av de kommunala ortsavdragen.

Utskottet avstyrker förty motionen II: 113, till de delar densamma upptagits till behandling i detta betänkande.

De extra konsumtionsskatter som avses i detta betänkande äro, med undantag för beskattningen av spritdrycker, formellt icke tidsbegränsade utan ha fastställts att gälla tills vidare. Vad angår beskattningen av spritdrycker har utskottet icke funnit anledning till erinran mot det vid propositionen nr 237 fogade förslaget till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker. Beträffande övriga skatter som nyss nämnts erfordras icke något formellt beslut av riksdagen för ett fortsatt uttagande av desamma; dock bör från riksdagens sida göras ett särskilt uttalande att riksdagen icke har något att erinra emot ett bibehållande av nu berörda skatter.

Under åberopande av vad i det föregående anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med godkännande av Kungl. Maj:ts proposition nr 237 i de delar propositionen behandlas i detta betänkande,

1) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker,

2) förklara sig icke hava något att erinra emot ett bibehållande av de under innevarande budgetår gällande skärpningarna i den indirekta beskattningen m. m. i den mån dessa skärpningar avse

- a) beskattningen av vin,
- b) beskattningen av maldrycker,
- c) beskattningen av läskedrycker,
- d) beskattningen av tobaksvaror,
- e) nöjesskatten,
- f) varuskatten,
- g) statsverkets andel i totalisator-, tips- och lotterimedel; samt

B) att motionen II: 113 av herrar Persson i Landafors och Hagberg i Luleå, i de delar motionen upptagits till behandling i detta betänkande, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 maj 1950.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Gustaf Elofsson, Velande,
Heüman, Niklasson, Falk, Ramberg, Petrén och Damström samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Björklund, Sandberg,
Jonsson i Skedsbygd, Kristensson i Osby, Hagberg i Malmö, Sjölin, Bladh,
Allard och Kärrlander.
